

**YTSKYDDSS
MYNDIGHETEN**

RAPPORT 2025:1

Ytan och djupet. En gränsdragning

Redovisning av regeringsuppdrag

Ytan och djupet. Redovisning av regeringsuppdrag

Rapport 2025:1

Diarienummer: YSM 2024/0102

Utgivare: Ytskyddsmyndigheten, Box 112, 842 21 Sveg

registrator@ytskyddsmyndigheten.se, ytskyddsmyndigheten.se

Uppdrag: Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Ytskyddsmyndigheten

Projektledare: Bengt Haraldsson

Rättslig granskning: Linnéa Forsberg

Tryck: Publikationen ges ut digitalt

Publikationen kan laddas ner från ytskyddsmyndigheten.se. Tryckta exemplar kan beställas från registrator i mån av tillgång.
Citera gärna, men ange källan.

Förord

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2024 Ytskyddsmyndigheten i uppdrag att analysera gränsdragningen mellan ytan och det underliggande materialet och vid behov föreslå förtydliganden. Med denna rapport redovisar myndigheten uppdraget.

Gränsen mellan ytan och underlaget avgör vad myndigheten ansvarar för och vad den inte ansvarar för. Gränsen har funnits i myndighetens föreskrifter sedan lång tid och är väl känd hos verksamhetsutövare och ytbedömare. Samtidigt inkommer varje år frågor där den enskilde är osäker på var ytan slutar. Uppdraget har gett myndigheten tillfälle att gå igenom dessa frågor samlat.

Arbetet har letts av Bengt Haraldsson vid Avdelningen för ytor och beständighet. Chefsjurist Linnéa Forsberg har svarat för den rättsliga analysen. Myndigheten tackar de myndigheter som har deltagit i samrådet.

Rapporten innehåller inga förslag avseende djupet. Skälen för detta redovisas i kapitel 5.

Sveg i februari 2025

Kerstin Wallgren
Generaldirektör

Innehåll

Sammanfattning	5
Summary	5
1 Uppdraget	6
1.1 Uppdragets lydelse	6
1.2 Myndighetens tolkning av uppdraget	6
1.3 Rapportens disposition	6
2 Genomförande	7
2.1 Metod	7
2.2 Avgränsningar	7
2.3 Samråd	7
3 Gällande rätt	8
3.1 Föreskrifternas tillämpningsområde	8
3.2 Definitioner	8
3.3 Ytan saknar tjocklek	8
3.4 Vägledning	9
4 Analys	9
4.1 Gränsen i praktiken	9
4.2 Ytskiktet ligger ovanpå ytan	9
4.3 Sprickor ger nya ytor	9
4.4 Ytor i mellanlägen	10
4.5 Kantytor	10
4.6 Ytor under vatten	10
4.7 Speglar	10
5 Myndighetens bedömning	11
5.1 Gränsen är i allt väsentligt tydlig	11
5.2 Behov av förtydliganden	11
5.3 Djupet	11
6 Konsekvenser av att inga förslag lämnas	11
Referenser	12

Sammanfattning

Regeringen har i regleringsbrevet för 2024 gett Ytskyddsmyndigheten i uppdrag att analysera gränsdragningen mellan ytan och det underliggande materialet och vid behov föreslå förtydliganden. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2025.

Enligt Ytskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (YSFS 2019:4) om skydd av ytor gäller föreskrifterna skydd av ytor men inte underlaget. En yta har ingen tjocklek, medan ett ytskikt har en tjocklek. Eftersom ytan saknar tjocklek sammanfaller gränsen mellan ytan och underlaget med ytan själv.

Myndigheten har gått igenom 312 ärenden från perioden 2019 till 2023 där gränsdragningen har aktualiserats. Myndigheten har också analyserat ett antal situationer där gränsen kan vara svår att fastställa i praktiken. Det gäller förhållandet mellan ytskiktet och ytan, sprickor, ytor i mellanlägen, kantytor, ytor under vatten och speglar.

Myndighetens bedömning är att gränsen mellan ytan och underlaget i allt väsentligt är tydlig. I vissa fall kan gränsen vara svår att fastställa i praktiken. Svårigheterna beror i dessa fall inte på regelverket utan på förhållanden vid den enskilda ytan. Myndigheten bedömer därför att det inte finns behov av att ändra föreskrifterna. Myndigheten avser att se över vägledningen Bestämning av ytans undre gräns (Vägledning 2023:2) vid nästa revidering.

Det som finns under ytan, här benämnt djupet, faller utanför myndighetens uppdrag. Myndigheten lämnar därför inga förslag avseende djupet. Frågor om underlaget hänvisas även fortsättningsvis till respektive ansvarig myndighet.

Eftersom inga förslag lämnas uppstår inga konsekvenser för enskilda, företag, kommuner eller staten.

Summary

In its appropriation directions for 2024, the Government instructed the Swedish Surface Protection Agency (Ytskyddsmyndigheten) to analyse the boundary between the surface and the underlying material and, where necessary, to propose clarifications.

Under the Agency's regulations (YSFS 2019:4), the rules apply to the protection of surfaces but not to the substrate. A surface has no thickness, whereas a surface layer has a thickness. Since the surface has no thickness, the boundary between the surface and the substrate coincides with the surface itself.

The Agency has reviewed 312 cases from 2019 to 2023 in which the boundary was at issue, and has analysed situations involving surface layers, cracks, inclined surfaces, edge surfaces, submerged surfaces and mirrors.

The Agency concludes that the boundary is clear in all essential respects, although in some cases it may be difficult to establish in practice. No amendments to the regulations are proposed. Matters below the surface fall outside the Agency's remit, and the Agency therefore makes no proposals concerning the depth.

1 Uppdraget

1.1 Uppdragets lydelse

Av regleringsbrevet för budgetåret 2024 avseende Ytskyddsmyndigheten framgår följande.

Ur regleringsbrevet för 2024

”Ytskyddsmyndigheten ska analysera gränsdragningen mellan ytan och det underliggande materialet och vid behov föreslå förtydliganden. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) senast den 28 februari 2025.”

1.2 Myndighetens tolkning av uppdraget

Myndigheten tolkar uttrycket ”det underliggande materialet” som detsamma som underlaget i den mening som avses i 1 kap. 2 § YSFS 2019:4. Uppdraget omfattar därmed gränsen mellan ytan och underlaget men inte underlaget i sig.

Uppdraget att ”vid behov” föreslå förtydliganden innebär enligt myndighetens tolkning att myndigheten först ska bedöma om det finns ett behov. Endast om ett sådant behov finns ska förslag lämnas.

I rapporten används ordet djupet som en samlande benämning på det som finns under ytan. Benämningen har ingen rättslig innebörd och förekommer inte i myndighetens föreskrifter.

1.3 Rapportens disposition

Kapitel 2 beskriver hur uppdraget har genomförts. Kapitel 3 redogör för gällande rätt. I kapitel 4 analyserar myndigheten hur gränsen tillämpas i praktiken. Kapitel 5 innehåller myndighetens bedömning och kapitel 6 en redovisning av konsekvenserna av att inga förslag lämnas.

2 Genomförande

2.1 Metod

Uppdraget har genomförts av en projektgrupp vid Sektionen för ytor i mellanlägen med stöd av chefsjuristen. Arbetet har bestått av tre delar:

1. en genomgång av gällande föreskrifter, allmänna råd och vägledningar
2. en genomgång av ärenden från perioden 2019 till 2023 där gränsen mellan ytan och underlaget har aktualiserats
3. en analys av situationer där gränsen kan vara svår att fastställa i praktiken.

Ärendegenomgången omfattade 312 ärenden. Ärendena har identifierats genom sökning i myndighetens diarium och har kategoriserats efter vilken fråga som stod i centrum. Ärenden som enbart rörde underlaget och som hänvisades vidare utan prövning ingår inte i genomgången.

Tabell 2.1. Ärenden där gränsdragningen aktualiserats, 2019 till 2023, efter huvudsaklig fråga

Huvudsaklig fråga	Antal ärenden	Andel, %
Sprickor	88	28,2
Ytskiktets förhållande till ytan	74	23,7
Ytor i mellanlägen	41	13,1
Kantytor	37	11,9
Ytor under vatten	19	6,1
Speglar	12	3,8
Övrigt	41	13,1
Totalt	312	100,0

Källa: Ytskyddsmyndighetens diarium. Summan av andelarna avviker från 100,0 på grund av avrundning.

2.2 Avgränsningar

Uppdraget avser gränsen mellan ytan och underlaget. Myndigheten har inte analyserat underlagets egenskaper, sammansättning eller beständighet. Myndigheten har inte heller analyserat förhållanden som uppkommer längre ned i underlaget.

Gränsen mellan ytan och omgivningen ingår inte i uppdraget.

2.3 Samråd

Myndigheten har samrått med berörda myndigheter. Samrådet har skett genom två skriftliga förfrågningar och ett digitalt möte i november 2024. De berörda myndigheterna har inte haft några invändningar mot myndighetens tolkning av uppdraget.

Myndighetens insynsråd har informerats om uppdraget och dess genomförande.

3 Gällande rätt

3.1 Föreskrifternas tillämpningsområde

Ytskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (YSFS 2019:4) om skydd av ytor trädde i kraft den 1 juli 2019 och ersatte då föreskrifterna om ytdeklaration (YSFS 2012:1). Av 1 kap. 1 § framgår att föreskrifterna gäller skydd av ytor. Föreskrifterna gäller inte underlaget.

3.2 Definitioner

I 1 kap. 2 § definieras de begrepp som är av betydelse för gränsdragningen.

Tabell 3.1. Definitioner av betydelse för gränsdragningen

Begrepp	Betydelse
Yta	Den yttre avgränsningen av ett föremål som vetter mot omgivningen
Ytskikt	Skikt som har lagts på en yta i syfte att skydda den
Underlag	Material som finns under ytan
Horisontell yta	Yta med en lutning under 10 grader
Vertikal yta	Yta med en lutning över 80 grader
Yta i mellanläge	Yta som varken är horisontell eller vertikal

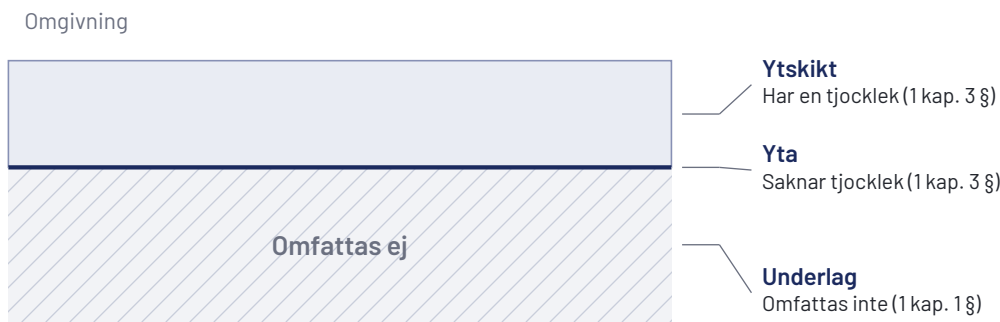
Källa: 1 kap. 2 § YSFS 2019:4.

3.3 Ytan saknar tjocklek

Enligt 1 kap. 3 § har en yta ingen tjocklek. Ett ytskikt har en tjocklek. Bestämmelsen har sin förebild i motsvarande bestämmelse i de tidigare föreskrifterna.

Av bestämmelsen följer att ytan inte kan delas upp i en övre och en undre del. Det finns därmed inget utrymme mellan ytan och underlaget som skulle kunna omfattas av vare sig myndighetens eller någon annans ansvar. Gränsen mellan ytan och underlaget sammanfaller med ytan.

Figur 3.1. Principfigur över ytan, ytskiktet och underlaget

Figuren är inte skalenlig. Ytan har ritats som en linje men saknar tjocklek.

3.4 Vägledning

Myndigheten har gett ut vägledningen Bestämning av ytans undre gräns (Vägledning 2023:2). Vägledningen gavs ut första gången 2014 och har reviderats 2017, 2020 och 2023. Vägledningen beskriver hur verksamhetsutövare och ytbedömare kan fastställa var ytan finns i förhållande till ytskiktet och underlaget.

4 Analys

4.1 Gränsen i praktiken

I flertalet av de genomgångna ärendena har gränsen kunnat fastställas utan svårighet. I dessa ärenden har frågeställaren i regel varit osäker på om en viss åtgärd berör ytan eller underlaget. Myndigheten har då kunnat besvara frågan genom att hänvisa till 1 kap. 1 och 3 §§ YSFS 2019:4.

I ett mindre antal ärenden har gränsen varit svår att fastställa. Svårigheterna har i dessa ärenden berott på ytans form, läge eller omgivning. Avsnitten 4.2 till 4.7 redovisar myndighetens analys av de situationer som förekommer oftast.

4.2 Ytskiktet ligger ovanpå ytan

Ett ytskikt läggs på en yta. Ytskiktet ligger därmed ovanpå ytan och inte i den. När ytskiktet är heltäckande är ingen del av ytan exponerad mot omgivningen. Ytan vetter då mot ytskiktet.

I 74 ärenden har frågan gällt om ytan finns kvar när den är täckt av ett ytskikt. Myndigheten bedömer att ytan finns kvar. Det är ytan som skyddas, och ett skydd förutsätter att det finns något att skydda. Ytskiktets yttre avgränsning mot omgivningen utgör en del av skyddet och inte en ny yta i föreskrifternas mening.

När ytskiktet avlägsnas blir ytan åter exponerad. Myndigheten har inte funnit att avlägsnandet påverkar var gränsen mot underlaget går.

4.3 Sprickor ger nya ytor

Sprickor är den vanligaste frågan i ärendegenomgången. När en spricka uppstår delas materialet, och nya ytor uppstår på ömse sidor om sprickan. Myndigheten har i tidigare ärenden bedömt att dessa ytor omfattas av föreskrifterna från den tidpunkt då de uppstår.

Det material som före sprickan var underlag kan alltså efter sprickan avgränsas av en yta. Myndigheten bedömer att detta inte innebär att myndigheten har befattat sig med underlaget. Det är den nya ytan som omfattas, inte det material som finns under den.

En spricka som har lagats upphör att ge upphov till ytor i den mån sprickans sidor inte längre vetter mot omgivningen. Myndigheten har noterat att verksamhetsutövare i vissa fall har svårt att avgöra när detta inträffar.

4.4 Ytor i mellanlägen

En yta med en lutning mellan 10 och 80 grader är en yta i mellanläge. Lutningen påverkar vilka bestämmelser som gäller för ytan men inte var gränsen mot underlaget går. Myndigheten har i 41 ärenden besvarat frågor om ytor i mellanlägen. I flertalet fall gällde frågan lutningen och inte gränsdragningen.

I några ärenden har frågeställaren uppfattat att en lutande yta har en större utsträckning mot djupet än en horisontell yta. Myndigheten konstaterar att ytan saknar tjocklek oavsett lutning.

4.5 Kantytor

Kantytor är de ytor som avgränsar ett föremål där två andra ytor möts, till exempel kanten på en bordsskiva. Kantytor är ofta smala och har i vissa fall uppfattats som en del av underlaget som syns från sidan.

Myndigheten bedömer att en kantyta är en yta i föreskrifternas mening om den vetter mot omgivningen. Att en kantyta är smal påverkar inte bedömningen. En kantyta som har en lutning över 80 grader är en vertikal yta.

4.6 Ytor under vatten

I 19 ärenden har frågan gällt ytor som befinner sig under vatten, till exempel i bassänger, tankar och akvarier. Frågan har varit om vattnet ska anses utgöra omgivningen eller om ytan i dessa fall saknar omgivning.

Myndigheten bedömer att vattnet utgör omgivningen. En yta under vatten är därmed en yta i föreskrifternas mening. Vattnet är inte underlag, eftersom det inte finns under ytan utan ovanför eller bredvid den. För ytor i våtutrymmen gäller därutöver myndighetens allmänna råd (YSFS 2016:3).

Bedömningen avviker från vad som anges i inledningen till YSFS 2016:3 och i Vägledning 2023:2, där ytor under vatten inte anses vetta mot omgivningen. Myndigheten avser att se över de allmänna råden och vägledningen. Till dess bör båda bedömningarna anses gälla.

Vattenytan som sådan har inte prövats i något av de genomgångna ärendena. Myndigheten tar i denna rapport inte ställning till frågan.

4.7 Speglar

I 12 ärenden har frågan gällt speglar. Frågeställarna har i flera fall uppfattat att spegeln återger en yta som befinner sig bakom glaset och att denna yta skulle ligga i underlaget.

Myndigheten konstaterar att den bild som framträder i en spegel inte är en yta i föreskrifternas mening, eftersom bilden inte avgränsar något föremål. Spegelns egen yta mot omgivningen är däremot en yta. Det reflekterande skikt som finns bakom glaset ligger under ytan.

Myndigheten avser att vid behov pröva frågan om spegelns yta i ett särskilt ärende.

5 Myndighetens bedömning

5.1 Gränsen är i allt väsentligt tydlig

Myndighetens bedömning är att gränsen mellan ytan och underlaget i allt väsentligt är tydlig. I vissa fall kan gränsen vara svår att fastställa i praktiken.

Gränsen följer direkt av 1 kap. 1 och 3 §§ YSFS 2019:4. Eftersom ytan saknar tjocklek finns det inte något mellanområde mellan ytan och underlaget. Den analys som redovisas i kapitel 4 visar att svårigheterna i de enskilda fallen beror på ytans form, läge eller omgivning och inte på regelverkets utformning.

5.2 Behov av förtydliganden

Myndigheten bedömer att det inte finns behov av att ändra föreskrifterna. De situationer som har analyserats kan hanteras inom ramen för gällande definitioner.

Myndigheten bedömer däremot att vägledningen Bestämning av ytans undre gräns (Vägledning 2023:2) kan kompletteras med exempel som rör sprickor, kantytor och ytor under vatten.

Myndigheten avser att göra detta vid nästa revidering av vägledningen. Arbetet ryms inom myndighetens befintliga ramar.

5.3 Djupet

Det som finns under ytan, här benämnt djupet, utgörs av underlaget. Myndighetens ansvar omfattar ytan och dess skydd. Underlaget omfattas inte. Djupet faller därmed utanför myndighetens uppdrag.

Myndigheten lämnar därför inga förslag avseende djupet. Myndigheten har inte heller bedömt om det finns behov av sådana förslag, eftersom en sådan bedömning skulle förutsätta att myndigheten tar ställning till förhållanden under ytan.

Frågor om underlaget hänvisas även fortsättningsvis till respektive ansvarig myndighet.

6 Konsekvenser av att inga förslag lämnas

Myndigheten lämnar inga förslag till ändrade föreskrifter. Någon konsekvensutredning enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning har därför inte tagits fram.

Myndigheten bedömer att det inte uppstår några konsekvenser för enskilda, företag, kommuner, regioner eller staten av att inga förslag lämnas. Gällande ordning består. Verksamhetsutövare och ytbedömare behöver inte vidta några åtgärder.

Den planerade kompletteringen av Vägledning 2023:2 bedöms inte medföra några kostnader för andra än myndigheten. Kompletteringen bedöms underlätta tillämpningen i de fall där gränsen är svår att fastställa i praktiken.

Myndigheten bedömer att det inte uppstår några konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män, för miljön eller för Sveriges åtaganden inom Europeiska unionen.

Konsekvenser för underlaget har inte bedömts.

Referenser

Förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Förordning (2009:1847) med instruktion för Ytskyddsmyndigheten.

Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Ytskyddsmyndigheten. Landsbygds- och infrastrukturdepartementet.

Ytskyddsmyndigheten (2023). Bestämning av ytans undre gräns. Vägledning 2023:2. 4:e reviderade upplagan. Sveg: Ytskyddsmyndigheten.

Ytskyddsmyndigheten (2023). Ytläget 2023. Lägesrapport om skyddet av ytor i Sverige. Rapport 2023:5. Sveg: Ytskyddsmyndigheten.

Ytskyddsmyndigheten (2024). Ytors åldrande i inomhusmiljö. En litteraturöversikt. Rapport 2024:7. Sveg: Ytskyddsmyndigheten.

YSFS 2016:3. Ytskyddsmyndighetens allmänna råd om skydd av ytor i våtutrymmen.

YSFS 2019:4. Ytskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om skydd av ytor.

YSFS 2020:1. Ytskyddsmyndighetens föreskrifter om ändring i Ytskyddsmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (YSFS 2019:4) om skydd av ytor.

YSFS 2021:2. Ytskyddsmyndighetens föreskrifter om ytklassning.